

سنڌي

سنڌو پارٽي

درجو نائون

پارٽيه سنوڌان

باب - چوٿون الف

بنيادي فرض

قلم 51A

بنيادي فرض : پارٽي جي هر هڪ ناگرڪ جو فرض آهي ته :

(الف) هو پارٽي جي سنوڌان کي مڃيندو، ان جي قومي جهنڊي، قومي ترانِي، آدرشن ۽ سنسٽا جي عزت ڪندو.

(ب) آدرشن ويچارن، جن آزاديءَ جي لڙائيءَ لاءِ همٿايو ۽ اُتساهه ڦوڪيو، انهن جي سنڀال ۽ پوئواري ڪندو.

(پ) پارٽي جي ايڪٽا، اڪنڊتا ۽ سمپوريٽا جي رکشا ڪندو.

(پ) ديش جي حفاظت ڪندو ۽ وقت پوڻ تي ديش سيوا ۾ ٽپي پوندو.

(پ) سڀني ماڻهن ۾ هڪ ايڪٽا جي پاونا پئدا ڪندو، جيڪا ڌرم، پاشا، ڪيترواد جي پيڊپاءِ کان پري هوندي. اهڙيون رسمون جيڪي عورت ذات خلاف هونديون، انهن جو بهشڪار ڪندو.

(ت) پارٽي جي جامع سنسڪرتي ۽ شاندار ورثي جي حفاظت ڪندو ۽ ملهه سمجھندو.

(ن) قدرتي ماحول جهڙوڪ جهنگل، ڍنڍون، نديون، جهنگلي-زندگي انهن جو بچاءُ ڪندو ۽ سڀني پراڻين لاءِ دردمندي رکندو.

(ن) وڳيانڪ درشتي، انساني ملهه، چاچ جوڇ ۽ سڌاري جي پاونا کي اهميت ڏيندو.

(ث) عام ملڪيت کي سلامت رکندو ۽ هنسا کان پري رهندو.

(ث) شخصي ۽ گڏيل مشغولين جي سڀني ڪيترن ۾ اڳتي وڌڻ جي لڳاتار ڪوشش ڪندو جنهن ملڪ اڳتي وڌندو رهي ۽ ڪاميابيءَ جي اوچاين کي چهي.

(ڪ) ماءُ يا پيءُ يا ڀالڪ آهي ته اهو ضرور ڏسي ته پنهنجي ٻار کي تعليم حاصل ڪرڻ جو موقعو ڏيندو. جنهن جي عمر چهن ۽ چوڏهن سالن وچ ۾ هجي.

سرڪاري فيصلو نمبر : آڀياس ۲۱۱۶ (پر.ڪر.۱۶ / ۴۳) ايس.ڊي. ۴. تاريخ ۱۶.۴.۲۵ موجب اسٽاپٽ ڪيل ڪو آڊرينٽينگ ڪاميٽيءَ جي ٿا. ۱۷.۳.۲۰ جي ميٽنگ ۾ هي درسي ڪتاب طيءَ ڪرڻ لاءِ مختصر منظوري ڏني ويئي.

سنڌو پارٽي

درجو نائون

سنڌي

مھاراشتر راجيہ پانيہ پستڪ نرمتي و آڀياسڪرم سنشودن منڊل، ڀٽي.

پرواري 'ڪيو آر ڪوڊ' کي سمارٽ فون ذريعي اسڪين ڪري
سگھجي ٿو. ان وسيلي توهان کي پڙهڻ / پڙهائڻ لاءِ
ڪارٽنيون لنڪس (URL) ملنديون

پهريون چاپو: 2017 © مهاراشگر راجيه پائيه پُستچ نرمتي ڇاپياسچرم سنشودن منڊل، پڻي-۴۱۱۰۰۴.
 سڌاريل چاپو: 2021 مهاراشگر راجيه پائيه پُستچ نرمتي و اپياس ترم سنشودن منڊل، تَتاب جا سڀ
 حق واسطو محفوظ آهن. هن تَتاب جو توبه ٽچر ڊائريچ گر، مهاراشگر راجيه پائيه
 پستچ منڊل جي لکيل اجازت کان سواءِ کڻي نٿو سگهجي.

مکيه سهم سنبوچ	: شريمتي پراچي رويندر ساڻي
سنڌي پاشا سمتي ۽ اڀياس گت سمتي	: ڊاڪٽر ديال 'آشا' سپاتي شري آشوک ڪملداس مڪتا، ميمبر شريمتي ميران مهيش گدواڻي، ميمبر شهره وجيه راجچمار منڱلاڻي، ميمبر شهره گوورڌن شرما 'گهايل'، ميمبر شريمتي راجيشره قيفانند تيچچنداڻي، ميمبر شريمتي تاجل ڇانيل رامچنداڻي، ميمبر
سنڌيچ	: شريمتي تيتچي جاني (انچارج وشيش ڇاڌتاره سنڌه)
سنڌيچ سهايب	: شريمتي گيتا گڻيش ناتر (تاڀي راڻيگر، سنڌه)
ٿاڀپ سيگنگه	: شماره ميران چاول، موبائيل : 9822117383
چترتار	: شماره سوپنالي وجيه تمار اڀاڏيه
نرمتي	: شهره سچيتانند آتڙه (مکيه نرمتي آفيسر) شهره راجيندر چندرت (نرمتي اڌتاره)
پر تاشچ	: شهره وويچ اُتر گوساوه، پائيه پُستچ نرمتي منڊل، پرياديوه، ممبئي - ۲۵.
تاغڌ	: ۷۰ جي .ايس .اير . تره وو
پرنگنگه آرڊر	:
چاپيندڙ	:

پرستاونو

پيارا شاگرد دوستو

توهان سڀني جو درجي نائين ۾ سواگت آهي. هن کان اڳ واري درجي ۾ به توهان سنڌو ڀارتي ڪتاب پڙهيو آهي. سنڌو ڀارتي درجي نائين جو هي درسي ڪتاب اوهانجي هٿن ۾ ڏيندي اسان کي بيحد خوشي ٿي رهي آهي.
 دوستو سنڌي ٻولي سڀني نموني ڳالهائڻ ٻولھائڻ اچڻ لاءِ اوهانجو لفظن جو خزانو چڱو هجي. ان لاءِ هن درسي ڪتاب جون آکاڻيون، گفتگو، سبق - ڪوتائون گيت پڙهي نوان نوان لفظ، اصطلاح، چوڻيون سکڻ لاءِ ملنديون. اسان کي ائين ٿو لڳي ته هي ڪتاب پڙهي توهانجو مادر پاشا لاءِ پيار ضرور وڌندو.

توهان کي وڻي ان لاءِ درسي ڪتاب ۾ لفظن جي راند، پورڪ اڀياس، مات ۾ پڙهو، پاڻ ڪريان، پاڻ سکان، چتر ڇاچيو، ٻڌايو، جملا بدلائي لکو. اهڙي نموني جون انيڪ مشغوليون ڏنيون آهن. ساڳي نموني وياڪرڻ جا الڳ الڳ روپ سڀني نموني ڏنا ويا آهن. ان کان سواءِ نئين نموني جو بدلائي موجب ڳالهائڻ ۽ لکڻ جو موقعو مليل آهي. توهان کي موبائيل، ڪامپيوٽر سولائي سان واپرائڻ اچي ٿو. هن ٽيڪنيڪ جو اڀياس ۾ اڀيوگ ٿي، ان نظريي سان ڪجهه مشغوليون ڏنل آهن. سنڌي پاشا سکڻ وقت ان مان ڪجهه ملهه سکڻ، سماجڪ مسئلا سمجهڻ ۽ اهي حل ڪرڻ لاءِ اڻ نٿ هجي، اهو به اهميت وارو آهي، ان نظريي سان درسي ڪتاب ۾ آيل سبق، مشغولين ۽ اڀياس جو ويچار ڪريو.

هي درسي ڪتاب توهان کي وڻيو ڇا، اهو اسان کي ٻڌائيندا. توهان سڀني کي شپ ڪامنائون.

(ڊاڪٽر سنبيل مگر)

سڃاڻج
 مناراشتر راجيه پاعيه پُستڪ نرمتي و
 اڀياسڪرم سنشودن منڊل، پڻي.

پڻي،
 تاريخ ۲۸ اپريل ۲۰۱۷، آڪٽ ٿيچ
 ڀارتيم سوريه : ۲ ويساڪه ۱۹۳۹

ڀارت جو سنوڌان

ديباچو

اسين ڀارت جا لوڪ، ڀارت کي هڪ مڪمل طور
خودمختيار سماجواڊي سَرو ڌرم ۽ سر-ڀاؤ وارو
لوڪشاهي گُڙاجيه بڻائڻ لاءِ گنڀيرتا سان فيصلو
ڪري ۽ انهيءَ جي سڀني ناگرڪن کي :

سماجڪ، آرٿڪ ۽ راجنيتڪ نڀاءُ، ويچار، اظهار،
وشواس، شرڌا ۽ اڀاسنا جي آزاديءَ درجي ۽ موقعي
جي سمانتا؛ خاطريءَ سان حاصل ڪرائڻ ۽ انهن
سڀني ۾ شخصي سؤمان ۽ راشتر جي ايڪتا توڙي
اڪنڊتا جي خاطري ڏيندڙ ڀائپچارو وڌائڻ لاءِ.

اسان جي هن سنوڌان سڀا ۾ اڄ تاريخ ڇويهين
نومبر، ۱۹۴۹ جي ڏينهن، هن ذريعي هيءُ سنوڌان
سويڪار ڪري، ان کي قانون جي روپ ۾ پاڻ کي
ارڀڻ ڪريون ٿا.

راشتر گيت

جَنَ گَنَ مَنَ اَڌيناڪَ جِيَهَ هي،
پارَتَ پاڳِيَهَ وڌاتا
پَنجابَ، سَنڌَ، گُجراتَ، مَراڻا،
دراوڙَ، اُتڪَلَ، بَنگَ،
وَنڌِيَهَ، هَماچَلَ، يَمُنا، گَنگا،
اُچچَلَ، جَلِ ڌَ تَرَنگَ،
تَوَ شَپَ نامي جاڳي،
تَوَ شَپَ آشيَسَ ماڳي،
گاهي تَوَ جِيَهَ - گاتا،
جَنَ گَنَ - مَنگَلَ داڪَ جِيَهَ هي
پارَتَ پاڳِيَهَ وڌاتا،
جِيَهَ هي، جِيَهَ هي، جِيَهَ هي،
جِيَهَ جِيَهَ جِيَهَ جِيَهَ هي،

پرڻگيا

پارَتَ منهنجو ديش آهي. سڀ
پارتواسي منهنجا ڀائر ۽ پيٽر آهن.
مونکي پنهنجي ديش لاءِ پيار آهي ۽
مونکي ان جي شاندار ۽ طرح طرح جي
ورثي تي غور آهي. مان سدائين ان جي
لائق ٿيڻ جو جتن ڪندو رهندس.
مان پنهنجن مٿن ماڻهن، اُستادن ۽
سڀني بزرگن جو سمن ڪندس ۽ هر
ڪنهن سان فضيلت ڀريو ورتاءُ ڪندس.
مان پرڻگيا ٿو ڪريان ته مان
پنهنجي ديش ۽ ديشواسين سان سڄو ٿي
رهندس. انهن جي ڪلياڻ ۽ آسودگيءَ
۾ ئي منهنجو سک سمايل آهي.

آپياسڪرم

مقصد :

’مهاراشر راجيہ آپياسڪرم خاڪو ۲۰۱۲‘ موجب سڪڻ سيڪارڻ جي ترتيب ۾ ڪيتريون ئي تبديليون آنديون ويون آهن. درجو نائون سنڌي گڏيل آپياس درسي ڪتاب تيار ڪرڻ وقت هيٺيان مقصد ڏيان ۾ رکيا ويا آهن.

۱. درسي ڪتاب ۾ ڏنل نثر ۽ نظم جي مواد کي شاگرد سؤلائيءَ سان سمجھي سگھي ٿو.
۲. امتحاني پيپر بدران عملي پرچو اها تبديل آڻڻ سبب ڏنل مواد سان لاڳاپو رکندڙ توڙي غير لاڳاپو رکندڙ مشغولين ڏنل آهن جيئن شاگرد پاڻ عملي ڪاروايون ڪري پنهنجو گيان وڌائي سگھن ٿا.
۳. ٻار سوال جواب رٿڻ بدران پنهنجي عمر ۽ ڪلپنا شڪتيءَ موجب ويچار ظاهر ڪري سگھي.
۴. نثر ۽ نظم سان لاڳاپو نه رکندڙ ڏنل مشغولين ۾ ٻار پاڻ بهرو وٺي ’پاڻ ڪريان، پاڻ سڪان‘ ان مٿي تي هلي پنهنجي دماغي قابليت وڌائي سگھي.
۵. ٻڌل ۽ پڙهيل ساهتيه جي جدا جدا انگن کي شاگرد پنهنجن لفظن ۾ بيان ڪري سگھي.
۶. ڊڪشنريءَ جي استعمال کي شاگرد وڌيڪ اهميت ڏئي.
۷. ٻوليءَ تي شاگرد پڪڙ حاصل ڪري سگھي جيئن سکيا جي جدا جدا ڪيترن ۾ پنهنجا ويچار مناسب طريقي اظهار ڪري سگھي.
۸. درسي ڪتاب ۾ گيان، رچناوڌ ۽ مشغولي آڌارت سکيا تي زور ڏنو ويو آهي. جيئن شاگرد جي سڪڻ لاءِ دلچسپي وڌي ۽ مشغولين ڪاميابيءَ سان پوريون ڪري سڪڻ سيڪارڻ جي پرڪريا ۾ هو چست ڀاڳيدار بڻجي.
۹. ديش پڳتي، صحت، صاف صفائي، انساني جذباتن جو قدر، پاڻ تي ڀاڙڻ انهن وشين بابت شاگردن جي سمجھه صحيح ۽ پختي بڻجي.
۱۰. شاگرد گهر، اسڪول، سماج ۽ ديش ڏانهن پنهنجون جوابداريون سمجھي سگھي.

فهرست

نثر

نمبر	سبق	ليکڪ	صفحو
1.	نئين روشني	شريمتي گوپي موٽواڻي	1
2.	وقت جي پابندي	پرنسيپال لعلسنگھ آجواڻي	6
3.	سنڌي ڏڻ وار	پنڊت ڪشنچند جيتلي	11
4.	وطن لئه جان پي صدقي	گورڊن شرما ”گهايل“	16
5.	مهمان	-----	21
6.	چترڪار ۽ چترڪلا	شري مينگھراج تلريجا	25
7.	آرسي	-----	30
8.	پيار جي جيت	شري تيرت سپاڻي	37

نظم

نمبر	بيت	شاعر	صفحو
1.	غزل	ڊاڪٽر ديال ”آشا“	42
2.	شاهه جا بيت	شاهه عبداللطيف	44
3.	اڳتي هلو	پرسرام ضيا	46
4.	ساميءَ جا سلوڪ	شري چئنراءِ بچومل لنڊ	48
5.	مريادا	شري ليڪراج ڪشنچند ”عزيز“	50
6.	مان	موتيرام هيراننداڻي	53
7.	راهي منزل ناهي دور	شري واسديو ”نرمل“	56

نثر

نئين روشني

1

شريمتي گوپي موٽواڻي (جنر ۱۹۲۶ع) ۾ تمام سٺا ۽ سڳاڏاڻڪ ليکڪ لکيا آهن. کيس لکڻ جو چڱو اڀياس آهي. هن جي ٻولي تمام سولي سليس آهي. هن ڪهاڻيءَ ۾ ليکڪا ڏيکاريو آهي ته هڪ ٻار پنهنجي خرچي مان ڦٽاڪا وٺڻ بدران انهن پئسن مان غريب دوست کي سندس ماما لاءِ دوائون وٺي ڏيڻس ٿو.

ٻڌو، پڙهو ۽ سمجھو.

صوپا اڃا انون نه آيو آهي؟ انوءَ جي ڏاڏي انتظاري ڏيکاريندي پڇيو. صوپي ورندي ڏني، ”اچي ويندو بابا، فڪر ڇو ٿا ڪريو؟ ويو آهي ڦٽاڪا وٺڻ. ڦٽاڪن جو ڏاڍو شوق آٿس. سو، ڪو ٻار، دوست گڏجي ويو هوندس ته بيهي ان سان ٻٽاڪون هڻندو هوندو ته هيتري هيتري جا ڦٽاڪا وٺنديس.“ انوءَ جي ڏاڏي وري به منتظر ٿي چيو. ”تڏهن به صوپا، صبح جو يارهين بجي ويو آهي. مٿان اچي هڪ ٿيو آهي. سهڪاري

پنڊار آهي سڏ ٻنڌ تي، سن روپيا کڻي نڪتو آهي. ”تنهن تي انوءَ جي ماءُ چيو، ”ننڍو ٿورو ئي آهي. بابا، ڇهين درجي ۾ ٿو پڙهي. سو جو نوت کڻي وڃي ڪتاب وٺي ايندو آهي.“ ”پڪ چوڪري کان نوت کڻي ويا هوندا.“ ڏاڏي وري دهرايو. ايتري ۾ در جي گهٽي وڃي. انوءَ جي پيءُ در کوليو، بابا، آيو اٿو پُٽ. ”آنو ايتري دير ڇو لڳايو؟ بابا کي ڏاڍو فڪر ٿي پيو هو.“ انوءَ کي خالي هٿين ڏسي بابا چيو، ”ڏنڻ نه پئسا گهر ٿي ويا اٿس. ڦٽاڪا جو نه وٺي آيو آهي.“ انوءَ کلي چيو، ”بابا، توهان ڪهڙا پيا ويچار ڪريو. برابر ڦٽاڪا مان نه وٺي آيو آهيان، پر منهنجا روپيا چورائجي ڪونه ويا آهن ۽ گهر به نه ٿيا آهن.“

ڏاڏيس جنهن پاڇي ويٺي سوئي تنهن چوهه مان پڇيس، ”پوءِ سڄا سارا سن روپيا ڪيڏانهن ويا؟“ ڏاڏي جي ڀر ۾ ويهي انوءَ پيار سان چيو، ”آمان، سن روپيا ويا ڪونهن پر سڃايا ٿيا آهن.“ ”سو وري ڪيئن؟ پُٽ پرولين ۾ نه ڳالهائڻ.“ ”سڄي ڳالهه ٿو ٻڌايان، غصو نه ڪر. نه ته ڀڄ ڀڄ پيئي ڪندين ڪيڏانهن ويا روپيا.“ ”هاڻي کڻي ٻڌاءِ.“ انوءَ جي ماءُ چيو. انوءَ گنڀير ٿي چيو، ”مان خوش ٿي روپيا کڻي نڪتس. من ۾ سوچيم ته بابا، آمان ۽ دادا کان ڦٽاڪن وٺڻ لاءِ پئسا مليا آهن. اڃا ته ناني ۽ نانو پئسا ڏيندا. خوب ڦٽاڪا باريندس. اڃا رستو پار ڪري هن پاسي ويس ته گڏجي ويو راجيش. ڏياريءَ جي خوشي ته نهيو، پر منهن لٽل هوس.“ ”ڪهڙو راجيش؟ جيڪو هميشه توکان پهريون نمبر کڻي ويندو آهي.“ انوءَ جي ماءُ پڇيو. ”ها آمان، اهو ئي راجيش. جڏهن پڇيومانس ته يار! اڄ ڏياريءَ جي ڏينهن اداس ڇو آهي؟“ جواب ڏنائين، ”منهنجي ماءُ اوچتو بيمار ٿي پيئي. سو ان لاءِ دوائون وٺڻ ويو هوس.“ مون ڏٺو ته سندس دوائن جو بل ڪل سو روپيا هو ۽ وٽس هئا فقط چاليهه روپيا، جي هن پنهنجي خرچيءَ ۽ اسڪالرشپ مان بچايا هئا. توکي ته خبر آهي ته راجيش هوشيار پر غريب گهر جو چوڪرو آهي. مون سوچيو ته جيڪڏهن راجيش جي ماءُ کي وقت تي دوائون نه مليون ته هو وڌيڪ پيڙا سهندي ۽ شايد زندگيءَ کان به هٿ ڌوڻا پوندس. منهنجو هٿ ازخود راجيش جي ڪلهي ڏانهن وڌيو ۽ ٻيو هٿ پئسن ڏانهن. چيومانس، ”دوست اداس نه ٿي، باقي پئسا مان ٿو ڏيان.“ پهرين ماءُ جي دوا ڪر.“

ڏاڏيس مڙڪي پڇيو، ”هن توکان پڇيو ڪونه ته ايترا روپيا ڇا لاءِ کنيا اٿيئي؟“ انوءَ ورائيو، ”نه آمان هو بلڪل تيز فهم آهي. سمجهي ويو ته پئسا ڦٽاڪن لاءِ کڻي نڪتو آهيان. آناڪاني ته ڏاڏي ڪيائين پر مون سندس ڳالهه ڪانه ٻڌي ۽ کيس دوائن جي دڪان تي وٺي ويس. دوائون خريد ڪري ڏنيون ۽ سندس گهر به ويس. جو ننڍڙو پر بلڪل صاف سٿرو هو. مان سمجهندو هوس ته گهٽ پئسي وارا آهن. پر ايترا غريب آهن، سا مونکي خبر ڪين هئي. راجيش چيو، ”دوست تنهنجي وقتاڻي مدد لاءِ مان تنهنجو بلڪل ٿورائتو آهيان، مان اهي پئسا توکي واپس ڪندس.“ مون چيومانس، ”تنهنجي ماءُ سان منهنجي ماءُ. پئسن موٽائڻ جو ويچار نه ڪر.“ راجيش چوڻ لڳو، ”يار، دوست جي سؤمان کي ڏک نه هٿ. واپس ضرور ڪندس، اُلت وقت لڳندو.“ صوبي چيو، ”آنو توکي ڦٽاڪن ٻارڻ جو هيترو شوق آهي ته تو ڦٽاڪن جا پئسا ڪيئن ڏنا؟“ انوءَ ورائيو، ”بابا اڄوڪي ڏينهن مون هڪ نئين روشنيءَ جي جهلڪ ڏني آهي. ٻين کي مدد ڪرڻ ۾ پاڻ کي ڪيتري نه خوشي ٿي ٿئي. اسين ڦٽاڪا باري هڪ طرف پئسو پيا ضايع ڪريون ۽ ٻئي طرف هيٺين طبقي وارن کي اسين اجائي ريس ڪرڻ جو سبب ڏيون ٿا. اڄ کان وٺي ڏياريءَ جي خرچي ڦٽاڪن تي خرچ ڪرڻ بجاءِ سٺي ڪم ۾ لڳائيندس.“